

MIEJSCE EDUKACJI DOROSŁYCH W STRATEGIACH OŚWIATOWYCH NA POZIOMIE LOKALNYM

Polityka oświatowa na poziomie lokalnym

Polityka oświatowa jest jedną z dziedzin polityki społecznej i najogólniej rzecz ujmując możemy mówić, że jest to całokształt problemów dotyczących ustroju szkolnictwa i organizacji procesu kształcenia i wychowania. Podobnie jak polityka społeczna, tak i polityka oświatowa może być rozumiana jako działalność praktyczna i dyscyplina naukowa. Obszarem zainteresowań polityki oświatowej jako dyscypliny naukowej wg A. Kurzynowskiego (2003) jest ustalanie optymalnych zasad upowszechniania oświaty wśród dzieci, młodzieży i dorosłych z punktu widzenia przygotowania ich do życia, zawodu i aktywnego uczestnictwa w kulturze. Polityka oświatowa rozumiana jako działalność praktyczna oznacza działania państwa nastawione na realizowanie celów kształcenia i wychowania, zabezpieczanie funkcjonowania pod względem materialno-technicznym przyjętego systemu oświatowego oraz zarządzanie instytucjami zajmującymi się tą dziedziną. Jak wskazują przytoczone powyżej dookreślenia, przy polityce oświatowej rozumianej jako działalność teoretyczna mamy odniesienia do osób dorosłych jako grupy objętej zainteresowaniem tejże nauki, ale praktyka polityki oświatowej skupia się w przeważającej części na grupie dzieci i młodzieży.

Ustawa o systemie oświaty z 1991 roku oraz Ustawa o samorządzie gminnym z 1990 roku precyzują zadania oświatowe samorządu lokalnego. Do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w których mieści się obowiązek organizowania oświaty na terenie gminy, w tym szkół podstawowych, przedszkoli i innych placówek oświatowo-wychowawczych.

W szczególności zadania własne samorządu lokalnego obejmują kwestie związane z:

- zapewnieniem warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;
- wykonywaniem remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;
- zapewnieniem obsługi administracyjnej, finansowej i organizacyjnej szkoły lub placówki;

- wyposażeniem szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych (Ustawa o systemie oświaty, Dz.U. z 1991 r., nr 95, poz. 425).

Polityka oświatowa samorządu terytorialnego powinna określać lokalne priorytety oświaty i wypracować zgodny z nimi wieloletni plan działania. Podstawą opracowania polityki oświatowej na poziomie gminy jest ogólna koncepcja rozwoju cywilizacyjnego środowiska lokalnego i kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego. Stąd też powinny się wywodzić projektowane w szkołach zamierzenia pedagogiczne, które wspomagałyby szeroko rozumiany rozwój środowiska lokalnego.

Rozwój lokalny najczęściej definiowany jest poprzez pryzmat osiągnięć politycznych, ekonomicznych i infrastrukturalnych danego obszaru. Coraz częściej zwraca się jednak uwagę, za sprawą zainteresowania kategorią rozwoju nauk społecznych, na jego wymiar kulturowy i społeczny. Mówi się, że rozwój lokalny winien służyć rozwiązywaniu lokalnych problemów (społecznych, gospodarczych, politycznych, kulturalnych, etnicznych) i stwarzaniu warunków do zaspokajania potrzeb indywidualnych oraz zbiorowych dzięki zaangażowaniu samych mieszkańców.

Naczelną zasadą rozwoju lokalnego jest „lokalna praca na rzecz lokalnej społeczności z wykorzystaniem lokalnych zasobów” (Potoczek, 2001, s. 4–5). Oznacza to więc zarówno: stwarzanie korzystnych warunków dla aktywizacji społeczeństwa oraz wykorzystywania tej aktywności na potrzeby kreowania i kontroli procesów rozwojowych, w tym tworzenia klimatu do rozwoju przedsiębiorczości, stymulowania innowacji, wspierania rozwoju zrównoważonego, przełamywania barier; poprawy „jakości życia” oraz efektywne gospodarowanie zasobami lokalnymi (Birkhölzer, 2006, s. 30).

Lokalne działania na rzecz rozwoju powinny więc w jak największym stopniu orientować się na dobro wspólne, a nie wyłącznie korzyści indywidualne; wytwarzać zarówno dobra i usługi, ale także odnawiać posiadane zasoby środowiskowe, społeczne i kulturalne niezbędne do dalszego rozwoju; zaspokajając potrzeby niezaspokojone, czyli oferować produkty i usługi wszystkim lokalnym grupom interesu, przede wszystkim grupom marginalizowanym o słabszej sile nabywczej, nie zaś wyłącznie grupom uprzywilejowanym czy mającym swobodny dostęp do usług społecznych; wzmacniać lokalny kapitał społeczny; koncentrować się na rozwoju wspólnoty (Birkhölzer, 2006, s. 30–37).

Kiedy mówimy o rozwoju społeczności lokalnej, to powołując się na podstawowe cele i założenia rozwoju społeczności lokalnej według standardów National Standards Boards for Community Work Training & Qualification, wymieniamy:

- wypracowywanie wspólnych działań, czyli zakładanie i wspieranie grup obywatelskich;

- poprawa dostępu do informacji i umiejętności;
- zdobywanie lub tworzenie nowych zasobów materiałowych;
- zwiększanie uczestnictwa mieszkańców w procesach podejmowania decyzji (Skrzypczak, 2001, s. 15–17).

Tworzenie lokalnej polityki oświatowej powinno być uzależnione od rozpoznawania lokalnych potrzeb i możliwości w dziedzinie oświaty w celu tworzenia odpowiednich warunków finansowych, administracyjnych i organizacyjnych służących wielostronnemu rozwojowi mieszkańców gminy. Jednym z głównych celów polityki oświatowej powinno być wyrównywanie szans edukacyjnych, co szczególnie należy odnosić do osób dorosłych. W obszarze kształcenia zawodowego istotnym jest przygotowanie takiej liczby kadr w poszczególnych zawodach i specjalnościach, która będzie mogła być wykorzystana przez gospodarkę i odpowiadać jej potrzebom w celu ograniczenia bezrobocia.

Za sprawą projektu Polityka Oświatowa Samorządu Terytorialnego (POST), realizowanego przez Fundację Centrum Edukacji Obywatelskiej, którego celem było wspieranie samorządów lokalnych w opracowaniu procedury planowania strategii oświatowej, coraz więcej samorządów lokalnych podejmuje trud tworzenia strategii rozwoju oświaty na swoim terenie.

W ramach projektu systemowego współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie w partnerstwie z Uniwersytetem Warszawskim, w ramach Priorytetu III, Działania 3.1, Poddziałania 3.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 Doskonalenie strategii zarządzania oświatą na poziomie regionalnym i lokalnym, powstały raporty monitorujące stan gminnych, powiatowych i regionalnych strategii oświatowych. Dla rozpoznania miejsca edukacji dorosłych w polityce oświatowej na poziomie lokalnym poddano analizie raporty dotyczące strategii oświatowych stworzonych na poziomie gminy i powiatu.

Edukacja dorosłych w gminnych strategiach rozwoju oświaty

Dokumenty planistyczne dotyczące oświaty na terenie gminy występują pod różnymi nazwami: strategia rozwoju oświaty, wizja rozwoju oświaty, strategia rozwoju edukacji, wizja rozwoju edukacji, plan rozwoju oświaty (Stanek, 2010, s.14). Wiele gmin nie posiada odrębnych dokumentów planistycznych dotyczących edukacji na swoim terenie, a jedynie większe lub mniejsze fragmenty zawarte są w podstawowych dokumentach planistycznych, jakimi są strategie rozwoju lokalnego¹.

¹ O miejscu edukacji dorosłych w tychże dokumentach planistycznych piszę w artykule *Samorząd lokalny jako podmiot edukacji dorosłych na przykładzie lokalnych strategii rozwoju*, [w:] *Edukacja dorosłych jako czynnik rozwoju społecznego*, T. Aleksander (red.), T. 1, Wyd. ITeE – PIB, Radom 2010, s. 269–274.

Celem badań, których efektem jest raport o stanie strategii oświatowych w gminach, było przebadanie nie mniej niż trzydziestu istniejących gminnych strategii oświatowych, wytypowaniu z nich 5 strategii do badań szczegółowych (terenowych) oraz w oparciu o uzyskany materiał badawczy sformułowanie wniosków, wskazanie silnych i słabych stron gminnych strategii wraz ze stworzeniem bazy dobrych praktyk. Do badań zebrano 62 dokumenty strategiczne w dziedzinie oświaty, ale szczegółowej analizie poddano 36 strategii charakteryzujących się kompletnością. Kryteriami doboru dokumentów do badań było posiadanie przez nie następujących części: diagnoza potencjału gminy, analiza SWOT, definicja wizji i misji, definicja celów strategicznych i operacyjnych oraz działań (Stanek, 2010, s. 29).

Większość analizowanych strategii została opracowana siłami własnymi gminy, a jeśli nawet część gmin zdecydowała się zlecić przygotowanie tego dokumentu podmiotowi zewnętrznemu, to i tak większość prac nad dokumentem była realizowana przez własne podmioty. Działo się to np. za pośrednictwem zleconych firmie zewnętrznej warsztatów strategicznych. O ile po analizie dokumentacji i wizytach terenowych można stwierdzić, iż zatrudnianie organizacji zewnętrznej przynosiło dobre efekty dla samego dokumentu, to zdarzały się przypadki, gdy efektem było powstanie dokumentu „martwego”, „obcego” dla środowiska, którego założenia nie były później realizowane (Stanek, 2010, s. 29).

Omawiany raport poddał analizie strategię oświatową w oparciu o wcześniej zaprogramowane kryteria, z których większość odnosi się do formalnej strony tychże dokumentów planistycznych. Na potrzeby niniejszego opracowania poddamy analizie tylko kategorię celów strategicznych, bo to z nich możemy dowiedzieć się o założeniach polityki oświatowej samorządów lokalnych. Jak pisze autor raportu, cele strategiczne analizowanych dokumentów były bardzo różnorodne, dlatego też analiza ich wymagała pogrupowania w zbiory odpowiadające zbliżonym zagadnieniom. Zbiory te mają przybliżony charakter, ponieważ nie zawsze cele były ostro rozgraniczone. Zdarzało się, że zapisany cel strategiczny swoim charakterem obejmował więcej niż jedną z zaproponowanych grup. W takim przypadku cel był klasyfikowany do kilku grup. Często można to było stwierdzić dopiero po przeczytaniu opisu celu lub zaproponowanych do niego celów operacyjnych czy działań szczegółowych (Stanek, 2010, s. 31).

Autor raportu zaproponował następujące grupy celów:

- baza materialna – cele związane z budową nowych budynków, modernizacją istniejących, w tym termomodernizacją, zakupem wyposażenia, w tym informatycznego, zakupem pomocy naukowych itp.;
- zarządzanie oświatą – cele związane z poprawą zarządzania oświatą na poziomie gminnym oraz poszczególnych placówek;
- jakość nauczania – cele związane z poprawą jakości nauczania w zakresie podstawy programowej;

- rozszerzenie oferty edukacyjnej – cele związane z realizacją zajęć dodatkowych wykraczających poza podstawę programową. Znalazły się tu cele związane nie tylko z dodatkowym nauczaniem języków, ale również zajęcia sportowe czy kulturalne;
- wyrównywanie szans edukacyjnych – cele związane z wyrównywaniem szans edukacyjnych skierowanych do uczniów niepełnosprawnych, słabszych, z rodzin zagrożonych itp.;
- bezpieczeństwo – cele związane z zapewnieniem bezpieczeństwa, realizacją programów wychowawczych, wsparcia psychologiczno-pedagogicznego itp.;
- kadra nauczycielska – cele związane z podnoszeniem poziomu pracy kadry nauczycielskiej i kierowniczej, kształceniem zawodowym, podnoszeniem kwalifikacji oraz etosem nauczyciela;
- rodzice – cele związane albo ze zwiększeniem roli rodziców w życiu szkół, albo skierowane do rodziców, rodzin (na przykład podniesienie poziomu umiejętności i wiedzy rodziców);
- sieć szkół – cele związane z modernizacją (racjonalizacją) sieci szkół;
- budżet – cele związane z pozyskiwaniem środków zewnętrznych, ograniczaniem wydatków itp. (Stanek, 2010, s. 31–32).

Z powyższego wyszczególnienia wynika, że nie stworzono odrębnej kategorii dla celów strategicznych związanych z edukacją dorosłych, edukacją ustawiczną czy całościowym uczeniem się. Nie stworzono, bo takie cele były rzadko formułowane. Jedynie w grupie celów strategicznych „rodzice” znalazły się pojedyncze wątki związane z edukacją dorosłych. W grupie tej znalazły się cele związane ze zwiększeniem roli rodziców w życiu szkół oraz propozycje edukacyjne skierowane do rodziców odnoszące się głównie do podniesienia poziomu umiejętności i wiedzy rodziców z punktu widzenia ich roli wychowawczej, ze szczególnym naciskiem na rodziny dysfunkcyjne (Stanek, 2010, s. 31–34).

Analiza szczegółowa strategii oświatowych podanych jako dobre praktyki wykazała istnienie pojedynczych celów strategicznych, które pośrednio mogą być traktowane jako odnoszące się do edukacji dorosłych, a mianowicie:

- współpraca z organizacjami pozarządowymi i aktywizacja społeczności lokalnej;
- wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego;
- wzmacnianie roli szkoły jako lokalnego centrum kultury, kształcenia ustawicznego i aktywności obywatelskiej, społecznej;
- wspieranie zatrudnienia i rozwoju małych przedsiębiorstw;
- szeroko traktowana aktywizacja społeczno-zawodowa dorosłych;
- aktywizacja rodziców i środowiska lokalnego na rzecz dzieci i młodzieży.

W dwóch dokumentach udało się odnaleźć zapis o promowaniu kształcenia ustawicznego, a strategia oświatowa gminy Rawa Mazowiecka mówi o wspieraniu działalności uniwersytetu trzeciego wieku oraz uniwersytetu

ludowego działających na jej terenie. Nie jest to wiele, jeśli weźmiemy pod uwagę liczbę 32 analizowanych dokumentów, ale może należy cieszyć się faktem, że takie zapisy w ogóle udało się odnaleźć.

Większość badanych dokumentów nie uwzględniała dokumentów strategicznych wyższego szczebla. Mniej niż połowa (17) badanych strategii uwzględnia tendencje demograficzne, społeczno-ekonomiczne oraz na rynku pracy (Stanek, 2010, s. 44–45).

Autor raportu analizującego strategie oświatowe na poziomie gminy ocenia analizowane dokumenty od strony formalnej dość krytycznie, wykazując chociażby ich małe powiązanie z możliwościami budżetowymi gmin, przez co jawią się one bardziej jako lista życzeń szkół, a nie dokument, który miałby spowodować rzeczywiste zmiany w obszarze edukacji środowiska lokalnego (Stanek, 2010, s. 11).

Edukacja dorosłych w powiatowych strategiach rozwoju oświaty

Celem ukazania miejsca edukacji dorosłych w strategiach oświaty na poziomie powiatu zaprezentowane zostaną fragmenty raportu *Analiza powiatowych strategii oświatowych*, na potrzeby którego poddano analizie 32 dokumenty strategiczne ze wszystkich województw. Podobnie jak w przypadku strategii oświatowych na poziomie gmin, także na poziomie powiatu występują różne dokumenty dotyczące polityki oświatowej na tym poziomie. Badania objęto 12 typowych strategii oświaty, 8 kierunków/programów/polityk, 9 części oświatowych ogólnych powiatowych strategii rozwoju, 2 projekty strategii, 1 strategię, która utraciła aktualność, 1 dokument, który dotyczy oświaty, natomiast nie jest strategią powiatową (jest dokumentem Powiatowego Urzędu Pracy) (Toft, 2011, s. 6).

Celem raportu było ukazanie zawartości tychże dokumentów wraz z ich analizą formalną i merytoryczną. Na potrzeby niniejszego opracowania podane zostaną analizie cele strategiczne, bo dzięki tym zapisom możemy wnioskować o kierunkach polityki oświatowej powiatów skierowanej na osoby dorosłe.

Podobnie jak w raporcie dotyczącym gminnych strategii oświatowych tu także dokonano grupowania odnalezionych w analizowanych dokumentach celów strategicznych. Do najczęściej pojawiających się tematów celów strategicznych należą w kolejności:

- poprawa jakości/poziomu szkolnictwa/kształcenia/opieki;
- modernizacja/rozbudowa/reorganizacja bazy/infrastruktury oświatowej;
- wyrównanie szans edukacyjnych;
- poprawa dostępności do usług edukacyjnych/poprawa stanu edukacji społeczeństwa/rozwój edukacji/podniesienie poziomu edukacji społeczeństwa;
- dostosowanie kształcenia do rynku pracy;

- kształtowanie postaw obywatelskich/patriotycznych/prospołecznych/przedsiębiorczości/wspieranie rozwoju psychicznego i fizycznego;
- rozwój kształcenia ustawicznego;
- poprawa efektywności zarządzania oświatą;
- rozwój konkretnych umiejętności (języki, komputer, „kluczowe” umiejętności);
- uzyskiwanie funduszy zewnętrznych na cele oświatowe/rozwijanie współpracy międzynarodowej w dziedzinie edukacji;
- zwiększanie poziomu/doskonalenie finansowania szkół i placówek oświatowych (Toft, 2011, s. 7).

Cele strategiczne powiatowych strategii oświaty prezentują się znacznie bardziej obiecująco niż cele strategii gminnych, ponieważ odnajdujemy całą jedną grupę celów, które odnoszą się do kształcenia ustawicznego. W 19 dokumentach odnajdujemy problematykę edukacji dorosłych i chociaż większość zapisów dotyczących kształcenia ustawicznego jest dość szeroka, to obejmuje kilka zadań a nawet konkretnych działań z tego zakresu. Jest to wg autora raportu dość dobrze potraktowana w dokumentach strategicznych dziedzina oświatowa (Toft, 2011, s. 10).

Dla celów analitycznych sformułowano w raporcie 25 pytań szczegółowych, na które starano się odpowiedzieć w toku analizy treści dokumentów. Jedno z pytań dotyczyło miejsca edukacji dorosłych oraz dostępności kształcenia w ciągu całego życia w powiatowych strategiach rozwoju oświaty. Interesująca nas problematyka sytuuje się jako priorytet, cel operacyjny lub zadanie i dotyczy takich kwestii szczegółowych jak:

- rozwój kształcenia zawodowego dla dorosłych poprzez:
 - tworzenie warunków umożliwiających osobom dorosłym podnoszenie kwalifikacji oraz zdobycie nowego zawodu (Bartoszyce);
 - zwiększenie udziału w szkoleniach i przekwalifikowaniach pracowników o niskich kwalifikacjach, pracowników starszych oraz osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnych warunkach na rynku pracy (Busko-Zdrój);
 - szkolenia dla osób o niskich kwalifikacjach lub osób pracujących zainteresowanych nabyciem nowych, uzupełnianiem, podwyższaniem kwalifikacji i umiejętności (Zamość);
 - promowanie idei kształcenia ustawicznego wśród pracodawców i pracodawców (Kwidzyn);
 - rozwój placówek kształcenia dorosłych poprzez:
 - wspieranie zdobywania akredytacji przez placówki kształcące dorosłych (Bartoszyce);
 - wzbogacenie oferty kształcenia oraz racjonalizacja sieci szkół ponadgimnazjalnych (Busko-Zdrój);
 - dostosowanie oferty Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego do potrzeb regionu w zakresie kształcenia ustawicznego (Elk);

-
- zapewnienie środków materialno-technicznych i finansowych dla realizacji w placówkach zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształcenia ustawicznego (Gdańsk);
 - utworzenie Centrum Kształcenia Ustawicznego (Łomża i Tychy);
 - tworzenie warunków bazowych do rozwoju kształcenia ustawicznego (Opole);
 - sukcesywne tworzenie na bazie szkół ponadgimnazjalnych warunków do edukacji ustawicznej (Szczecin);
 - tworzenie szkół wyższych;
 - dostosowywanie szkolnictwa dla dorosłych do rynku pracy poprzez:
 - dostosowywanie specjalności szkół policealnych do potrzeb lokalnego rynku pracy (Bartoszyce);
 - upowszechnianie, poprawa jakości i zwiększenie różnorodności kierunków kształcenia ustawicznego, w tym inicjowanie i wspieranie programów edukacyjnych dostosowanych do trendów demograficznych i potrzeb rynku pracy (Busko-Zdrój);
 - dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy i aspiracji młodzieży poprzez diagnozę rynku pracy w zakresie potrzeb edukacji i szkoleń, określenie i wdrożenie instrumentów służących dostosowaniu kierunków kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy, współpracę organów samorządowych, władz lokalnych, instytucji i pracodawców w zakresie rozwijania i finansowania systemu szkoleń i przekwalifikowań (Kwidzyn);
 - propagowanie znaczenia uczenia się przez całe życie i nieustannego podnoszenia kwalifikacji zawodowych i zdobywania umiejętności przydatnych na rynku pracy (Opole);
 - poszerzenie oferty szkolnictwa policealnego oraz uzupełniającego pod kątem potrzeb osób dorosłych oraz lokalnego rynku pracy (Tychy);
 - wspieranie indywidualnej przedsiębiorczości poprzez:
 - organizację szkoleń z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, zakładania własnej firmy (Bochnia);
 - wspieranie rozwoju kapitału społecznego poprzez:
 - wzmacnianie roli szkoły jako lokalnego centrum kultury, kształcenia ustawicznego i aktywności obywatelskiej – włączanie szkół w realizację lokalnej polityki edukacyjnej, społecznej, w tym zatrudnienia („Otwarte szkoły”) (Opole);
 - podnoszenie kwalifikacji i umiejętności zasobów ludzkich (Zamość);
 - promowanie kształcenia przez całe życie, ze szczególnym uwzględnieniem kwalifikacji przydatnych w gospodarce opartej na wiedzy (Busko-Zdrój);
 - rozwój formalnej edukacji ustawicznej poprzez:
 - zapewnienie warunków rozwoju edukacji ustawicznej w celu uzyskania drożności systemu kształcenia (Dzierżoniów);

- stworzenie systemu umożliwiającego absolwentom szkół ponadgimnazjalnych w powiecie edukację przez całe życie, ze szczególnym uwzględnieniem zapewnienia wysokiej jakości oraz stabilności systemu kształcenia ustawicznego (Kartuzy);
- rozszerzenie i modyfikacja form edukacji dorosłych poprzez:
 - rozwój nowych form kształcenia ustawicznego (Busko-Zdrój);
 - rozwijanie kształcenia ustawicznego, w tym kształcenia na odległość (Przemysł);
- poprawa zarządzania w obszarze edukacji dorosłych poprzez:
 - planowanie i koordynowanie działań w obszarze edukacji ustawicznej (Szczecin, Łomża),
 - identyfikacja potrzeb w zakresie edukacji ustawicznej (Przysucha);
 - koordynowane na poziomie powiatu zracjonalizowanie oferty edukacyjnej szkół pod kątem lokalnych potrzeb, w tym kształcenia ustawicznego (Łomża) (Toft, 2011, s. 57–59).

Analiza powyższych zapisów planistycznych dotyczących edukacji dorosłych i kształcenia ustawicznego w strategiach oświatowych na poziomie powiatu jest dość szeroka. Obejmuje, uogólniając kwestie związane z tworzeniem warunków i możliwości dla edukacji dorosłych, z tworzeniem i planowaniem systemu edukacji przez całe życie, z promowaniem idei kształcenia przez całe życie oraz wspieraniem już istniejących oraz tworzeniem nowych instytucji oświaty dorosłych.

Jak wskazują zaprezentowane powyżej wyniki badań nad powiatowymi strategiami oświatowymi, obecność w nich edukacji dorosłych jest dużo większa niż w gminnych strategiach oświatowych. Podstawowymi słabymi stronami tych dokumentów jest ich ogólnikowość i wynikająca stąd niemożność poprawnego ich monitorowania. Priorytety, cele i zadania często nie są ze sobą powiązane w jasny i logiczny sposób, toteż ich interpretacja jest utrudniona (Toft, 2011, s. 75).

Podsumowanie

Nie we wszystkich omawianych gminnych i powiatowych strategiach rozwoju oświaty edukacja osób dorosłych jest zaakcentowana. Wspomina się o niej w mniej niż połowie analizowanych dokumentów planistycznych. I chociaż polityka oświatowa państwa akcentuje wspieranie uczącego się dorosłego, to nie odnajdujemy takiego wsparcia we wszystkich strategiach oświatowych na poziomie gminy czy powiatu. Kolejną kwestią trudną jest to, że w większości strategie piszą dość ogólnie o znaczeniu edukacji ustawicznej, ale priorytety, cele czy zadania w tym zakresie nie są precyzyjnie sformułowane. Bolączką strategii oświatowych jest także to, że nie odnoszą się do żadnych decyzji politycznych, które warunkowałyby osiągnięcie podanych w nich celów (Toft, 2011, s. 7).

Wstępna analiza wyników raportów dotyczących gminnych i powiatowych strategii oświatowych rodzi obawy, iż edukacja dorosłych nie stanowi dla lokalnych władz samorządowych priorytetu, który znalazłby odzwierciedlenie w dokumentach strategicznych. W środowiskach lokalnych edukacja, a szczególnie edukacja osób dorosłych, musi konkurować z innymi obszarami życia społeczno-ekonomicznego. Pozycja edukacji dorosłych w środowiskach lokalnych uzależniona jest w znacznym stopniu od lokalnej polityki rozwoju, której wyznaczniki zawierają się w dokumentach planistycznych, jakimi są strategie rozwoju lokalnego i strategie oświatowe. Ważnym jest więc, by wzmacniać lokalną politykę oświatową skierowaną na dorosłych, szczególnie na poziomie gminy, jak również konkretyzować założenia strategiczne w tym obszarze na poziomie powiatu.

Bibliografia

Birkhölzer K. (2006), *Lokalny rozwój gospodarczy i jego potencjał*, [w:] E. Leś, M. Ołdak (red.), *Z teorii i praktyki gospodarki społecznej*, Wyd. Collegium Civitas Press, Warszawa, s. 25–54.

Górniak J., Jelonek M., Krupnik S., Łukasiewicz K., Worek B. (2007), *Kształcenie ustawiczne w Małopolsce w opiniach mieszkańców. Raport z drugiego etapu badań naukowych: badania jakościowe*, Kraków, www.obserwatorium.malopolska.pl, (dostęp 30.11.2012).

Każmierczak T. (2007), *Zmiana w społeczności lokalnej*, Wyd. ISP, Warszawa.

Kształcenie przez całe życie: perspektywa Małopolski (2008), J. Górniak, B. Worek (red.), Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, Kraków.

Kurzynowski A. (2003), *Polityka społeczna*, Wyd. SGH, Warszawa, s. 7–18.

Noworól A. (2007), *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wyd. UJ, Kraków.

Noworól A., *Jak czytać raport z ewaluacji zewnętrznej szkoły lub placówki oświatowej*, www.nadzorpedagogiczny.edu.pl, (dostęp 10.11.2012).

Potoczek A. (2001), *Programowanie rozwoju lokalnego i regionalnego jako zadanie samorządu terytorialnego*, [w:] A. Potoczek (red.), *Stymulowanie rozwoju lokalnego – perspektywa społeczna i organizacyjna*, Wyd. Regionalny Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego, Toruń, s. 3–16.

Skrzypczak B. (2001), *Społeczności lokalne – zmierzch czy renesans?*, [w:] *Społeczności lokalne zmierzch czy renesans*, „Rocznik. Pismo o organizacjach pozarządowych w Polsce”, nr 6, Warszawa, s. 8–25.

Sobotka A. (2011), *Strategie oświatowe polskich samorządów*, Warszawa, www.ore.edu.pl, (dostęp 30.11.2012).

Stanek R. (2010), *Analiza gminnych strategii oświatowych*, Warszawa, www.ore.edu.pl, (dostęp 30.11.2012).

Toft D. (2011), *Analiza powiatowych strategii oświatowych*, Warszawa, www.ore.edu.pl, (dostęp 30.11.2012).

Summary

Adult education in the education policy at the local community

Keywords: adult education, education policy (in Poland), local community

This article analyzed results presented in the reports on the regional and local education policy. On the basis of these studies, author of article wants to recognize, how the adult education is presented in educational policy at the local community. Education in local communities, especially the education of adults, competes with other areas of socio-economic development. Position of adult education in local communities depends on local development policy. Determinants of this policy are included in the planning documents such as strategies for local development and educational strategies. It is important to strengthen adult education in local educational policy, because now, this policy is focused mainly on the children and adolescents.